

NE "CASTELEIR", NIET STEEDS NE "KASTELAAR"

(Vervolg van de wetenswaardigheden over de patatten, geschreven door Karel Vanwesemael)

Voedzame veldgewas

Elders schreven we dat de aardappel in de Kempen voornamelijk -en bijna uitsluitend- als veevoeder aangewend werd.

De rampzalige jaren van 1739-'40 en '41 droegen in niet geringe mate bij tot het opnemen van de aardappel in ons dagelijks menu.

Hij was dan ook een zegen voor de verarmde bevolking; rijk aan vitamine C, proteïnen, mineralen en zetmeel was dit gewas een uitmuntend middel tegen ondervoeding en kwalen als scheurbuik...

Men moest er wel mee leren omgaan; niet alle delen van de plant waren geschikt voor dierlijke en menselijke consumptie. Zo bevatten zowel de stengels, bladeren als groene knollen (wat sommigen zelfs nù nog niet weten) het giftige alkaloïde "Solanine" dat, zij het in mindere mate, hetzelfde effect heeft als "Atropine", een zeer giftige stof die men eveneens weervindt in "Nachtschade" ofte "doodskruid". Om genoemde reden wordt zelfs de scheutbasis door de geroutineerde 'patattenjasser' uit de aardappel gepit.

Nà de hongersnood in 1740 is de teelt van aardappelen voor menselijke consumptie ongetwijfeld in een stroomversnelling geraakt.

Op het eind der 18de eeuw behoorde de aardappel reeds tot het basisvoedsel in de Kempen. Men beschikte zelfs over zoveel aardappelen dat men er de Oostenrijkers mee bekogelde tijdens de Brabantse Omwenteling (1789-1790).

Het feit dat de bevolking, voor haar voeding, overwegend ging steunen op de aardappelkweek was niet ontbloot van risico's; een slechte oogst kon voor hongersnood zorgen.

Dat zulks effectief gebeurde zullen we verder zien...

In Wallonië hield het aardappelverbruik zowat gelijke tred met dit in de Kempen. Een historicus ontdekte een manuscript uit 1781 waarin beschreven werd hoe men in de streek van Namen, Andenne en Dinant reeds aardappelen versneed en frituurde!

"Petat" of "Aardappel" ?

Zoals reeds aangehaald waren het Spaanse geestelijken die de 'patata' uit Zuid-Amerika invoerden.

Verwierf de plant in Europa burgerrecht, dan was zulks in andere contreien minder het geval. Zo komt de aardappel weinig voor in Azië en Afrika. Eigenaardig genoeg wordt hij ook weinig verbruikt in Zuid-Amerika waarvan hij toch afkomstig is. Noord-

Amerika kent eveneens een te verwaarlozen aardappelcultuur.

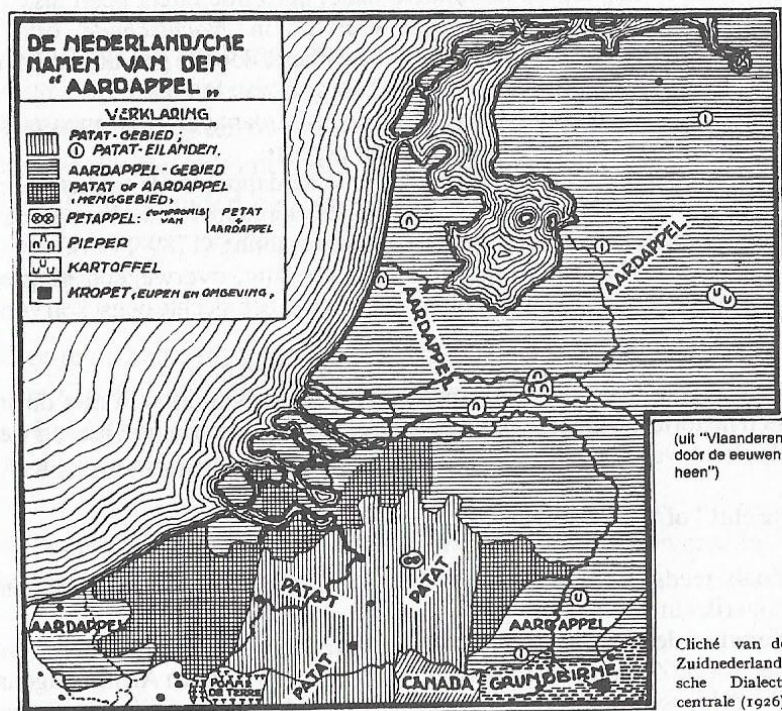
Algemeen mag gesteld dat hij enkel geconsumeerd wordt in de landen waar hij geteeld en/of verwerkt wordt.

Opmerkelijk is, dat het Franse 'Patate' staat voor 'Bataat', een tropisch knolgewas met erg zoete en aangename smaak, rijk aan zetmeel en suiker. Initieel is dit een uit Indië afkomstige, zoete aardappel, de *'Ipomaea batatus'* die nu nog gegeten wordt in Zuidelijk-Frankrijk.

Duidelijk is, dat de ene 'patat' de andere niet is; het woord 'patat' wordt voornamelijk gebruikt in een helft van Oost-Vlaanderen tot Westelijk het Gentse. Verder nog in Antwerpen en Brabant. Gemakkelijkshalve noemen we dit het 'patat-gebied'. Noordelijk, Westelijk en Oostelijk hiervan spreekt men zowel van 'pataten' als spreekvormen van 'aardappel'.

In de streekdialecten zijn tal van benamingen weer te vinden voor de 'patata'. Zo kreunen de landbouwers uit Turnhout en onmiddellijke omgeving nog steeds onder hun bijnaam van "patrasboeren" omdat zij hun aardappelen betitelden als 'patrasen'. Turnhout was inderdaad een centrum van deze niet onbelangrijke landbouwcultuur en stond in wijde omgeving bekend als het "patrasdorp".

Deze tweeledige belediging is nog een milde terechtwijzing voor hun vermeend 'Turnhouts chauvinisme': In het omliggende had men het wat graag over de 'christelijke Joden van Turnhout' wanneer men over de aardappelcommercie sprak.

NE "CASTELEIR", NIET STEEDS NE "KASTELAAR"

(Vervolg van de wetenswaardigheden over de patatten, geschreven door Karel Vanwesemael)

'Casteleirs' en 'gatwringers'

Een ruim gamma typische benamingen vindt men voor -in de streek verbouwde- aardappelen, zoals : de eerste vroege 'Malta's', de 'Amerikaanse', 'Italiaans', 'Engelse', 'Zeeuwse' èn, niet te vergeten, een typisch product van onze eigenste bodem: **de 'Casteleirs' ofte 'Castelères'!**

Turnhout zèlf kon niet prat gaan op een 'eigen' patat.

Was het omwille van dit gat in zijn '**patrassencultuur**' dat de modale Turnhouter wat neerbuigend sprak over o.m. '*de Boerkes van Kastel*'? (cfr. ter illustratie het artikeltje over de voetbalmatch Turnhout-Tielen)

Elders in de Kempen trof men aardappelbenamingen als '*Zaaiers*', '*Zakhalzen*', '*Landlopers*'. Waren deze laatsten producten uit de Rijksweldadigheidsinstellingen van Merksplas, Wortel en Hoogstraten?

Verder had men het nog over '*poetjes*', '*platte schijven*', '*kapiteintjes*', '*koeihorens*', '*blauwe neuskens*', '*herdhouten*', '*geestelijke*' en, schrik niet : '*gatwringers*'.

Inderdaad, ook dat is geschiedenis en behoort onlosmakelijk tot de 'petite histoire' van o.m. Kasterlee!

Uiteraard kan dit gamma nog uitgebreid met '*bintjes*' (een pootaardappel die voornamelijk in Friesland en Groningen wordt geteeld), de '*ratte*' die men in het Franse Touquet (Normandië) aantreft, de '*Rosa*'-pootaardappel uit Assenede.

Sommige benamingen appèlerden aan fruitsoorten zoals de '*Peren-onder-d'aarde*', '*gevlamde bosberen*', '*mastappelen*', '*platte peren*'.

Dit, wyl men in de polders -uiteraard- sprak van '*polderaardappelen*', '*bintjes*' en '*sterrekens*', in Kastel '*polderpetatten*' geheten.

Franse invloeden treft men aan in benamingen als '*Liberté's*' en '*Bonaparte's*', wyl men in de benaming '*Marollen*' onmiskenbaar een Brusselse variant onderkent.

Waar Limburg aanleunt tegen de provincies Antwerpen en Brabant, zeg maar West-Limburg, spreekt men van '*patat*', nàast Limburgse benamingen als '*jatappel*', '*jetappel*' en '*jappel*'.

Een menggebied voor benamingen als '*aardappel*' en '*patat*' vindt men over de grens, in Westelijk Noord-Brabant, Zeeuws-Vlaanderen, oostelijk de Braakman, en op enkele eilanden in de Delta.

Vond hier een uitbreiding plaats van de benaming '*patat*' naar Oost, West en Noord, of werd dit menggebied vanuit deze windstreken 'belaagd' door de benaming '*aardappel*'?

Niets om van wakker te liggen, maar beslist een interessante vaststelling. De benaming 'patat' is er hoe-dan-ook ouder dan het meer beschaafde 'aardappel'.

Te Vorselaar en Grobbendonk vindt men nog de resten van een vroeger 'aardappel'-gebied, getuige de compromis-benaming 'petappel' die er gebruikelijk is.

In geografische termen zou men kunnen spreken van een 'patatten-laag' die hier een oudere laag 'aardappelen' als het ware overlapt.

Het 'erpel' en 'patatgebied' dat in West-Vlaanderen met twee punten tot de Franse grens reikt kan vergeleken worden met twee vooruitgeschoven wachtposten van het 'patat'leger dat achter de 'frontlijn' Braakman-Gent-Bovenschede ligt.

Oostelijk ligt dit gros voorlopig langs de Brabants-Limburgse taalgrens, ongeveer parallel met de grens van het oude prinsbisdom Luik, maar toch reeds met één voet in huis te Hasselt en Sint-Truiden.

Deze liggen binnen de 'aardappel-patatgrens' die noordelijk naar het Oosten buigt om net boven Maaseik de Maas te bereiken.

Te Tongeren en Maastricht blijft 'aardappel' de gewone benaming, alhoewel de 'patat' benaming er komt binnensluipen in schijnbaar onschuldige pakjes 'patate-frit'!

Tal van benamingen zijn uit de spreektaal verdwenen of dreigen geschiedenis te worden: Wie spreekt nog van de 'eigenheimer', de 'lekkerlander', de 'gloria' en de 'bec de Florenville'?

Meer courant zijn de 'muizen', 'bintjes', 'bea's' en andere...

de heikanter

Vrijdag 4 november 1994

blz. 11

**Den boerenbuiten
zet 't stad opzij!**

**TURNHOUT
K.F.C. TIELEN**

0 - 2

Dolle vreugde bij de ganse Tielense aanhang met de zege op gebuur Turnhout. De innerlijke vreugde was nog groter wanneer men die Turnhoutsenaars zag afdruipe na de match. Voor de aanhang stond een heetgebakerde groep jongeren de Tielense supporters "boeren" toe te schreeuwen, maar na 90 minuten hadden die boeren het toch klaar gespind.

In de eerste helft langs beide zijden kansen maar de mooiste waren zeker voor de Ijsboerkens van K.F.C. Tielen maar daarmee win je geen match.

80

do
enl
de
Ge
kla
he
be
Eel
rus
on

De
eer
de
vo
op
to
l e

De
gor
rus

(Bij een bericht uit 'De Heikanter': Tussen Turnhouters en inwoners van de nabuurgemeenten wil het sinds decennia niet klikken. Onderhuids sluimert wrevel en rivaliteit die zijn oorsprong vindt in een duister verleden en die nog immer, te pas en te onpas, de kop opsteekt zoals nog niet zo lang geleden tijdens de voetbalmatch Turnhout-Tielen.)

NE 'CASTELEIR', NIET STEEDS NE 'KASTELAAR'

(Vervolg van de wetenswaardigheden over de patatten, geschreven door Karel Vanwesemael)

Dit is Belgisch

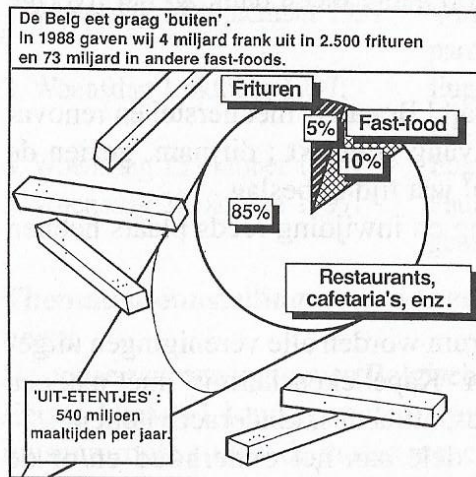
Het woord '*patate-frit*' is een begrip geworden dat universeel burgerrecht verwierf; nationale trots is hier op zijn plaats!

Welke hersenkronkel de Amerikanen ertoe bewoog onze nationale frieten om te dopen tot '*French Fries*' zal de duivel en diens broed wel weten.

Inmiddels kwamen we er wel achter dat onze '*patate-frites*' geen genade vinden in het gastronomisch landschap van de Fransman; voor zijn '*Chefs-de-Cuisine*' blijven frieten een '*boerengerecht*' dat een spijskaart, die naam waardig, onrecht aandoet.

Waarbij de lezer in gedachte gelieve te houden dat er maar weinig keukenpieten op dit aardrond te vinden zijn die er in slagen frieten te bakken zoals wij, Belgen, dit kunnen.

Frieten : kassa !

In 1781 bestonden de "frieten" al ! : in een handschrift noteerde een reiziger dat dorpbewoners in de MAASVALLEI, wanneer er door het ijs geen vis gevangen kon worden, aardappels sneden in de vorm van kleine vissen om ze vervolgens te frituren. Tot tegenbericht blijven de BELGEN dus de uitvinders van de FRIET.

In een deel van Wallonië noemde men de aardappel '*canada*'.

Binnen het gebied dat enerzijds de Limburgs-Luikse taalgrens volgt en, anderzijds, westelijk Borgworm schier verticaal tot de Franse grens daalt, spreekt men -in het Luikerwaals- van '*Crompire*' om een aardappel aan te duiden.

Hiermee drijft het Duits voor 'aardappel', met name de 'grundbirne' een forse wig in het Romaans taalgebied. 'Grundbirne' is zowel in Midden- als Zuid-Duitsland als benaming gebruikelijk.

'Birne' staat ook hier voor 'peer', wat appèleert aan 'aardpeer'.

Een verbastering van het Waalse 'crompire' vinden we in de Voerstreek waar men het heeft over 'krompier'.

Voerenaars -die zeer vlot het 'Hoogduits' spreken- zouden het Duitse 'grundbirne' ongewijzigd hebben overgenomen ware daar niet de invloed van het Waalse 'crompire' geweest!

Merkwaardigerwijs spreekt men te Welkenraedt, Baelen (sur Vesdre) en Eupen van 'kroppet' en 'krompet', wat in het 'Luikerwaals' de betekenis heeft van 'boon'. Allicht heeft de aardappel in deze streek indertijd de voedingsrol van bonen overgenomen!

De benaming 'krompet' tenslotte, is de resultante van een compromis tussen 'kroppet' en 'krompier'.

Nederland, Duitsland en Frankrijk

In Noord-Nederland vindt men een schier homogeen 'aardappelgebied'.

Hoewel, in Zwolle vindt men 'petoaters' en zuidoostelijk van Groningen, in Wildervank : 'petatters' en 'eerappels'.

Hier dus het tegengesteld fenomeen van het O.W.-Vlaams menggebied : De ouderen spreken nog niet van 'eer-appel'. Er bestond dus een oudere 'patat'-laag waarvan de twee voornoemde benamingen residu's zijn.

Op enkele plaatsen heeft men het over 'piepers' in plaats van 'aardappelen' of 'pataten'. Dit zou in oorsprong de naam zijn geweest voor 'kleine aardappelen'.

Noordelijk Harlem, te Bloemendaal, is 'pieper' een wat ruwe benaming voor 'eerepel', wjl 'aarepel' daar het fraaist klinkt. 'Pieper' ruimt hier dus baan voor meer schoolse vormen.

In Nederlands Limburg, te Limbrecht, is het Duitse 'kartoffel' gebruikelijk. Het 'tuffel' en 'toffel' dat men te Lossen en Oldenzaal (benoorden Enschede nabij de Duitse grens) hoort is hiervan afgeleid.

De laatste benamingen vindt men overigens ook aan Duitse zijde van de grens waar bijna uitsluitend 'aardappel'-vormen voorkomen zoals 'erdapfel', 'herdapfel' en andere...

Het beschaafde 'kartoffel' zal wellicht van Aken naar het Limburgse overgewaaid zijn. Meer Oostwaarts zijn verminkte vormen van 'kartoffel' aan te treffen zoals 'katoffel', 'kantoffel', 'toffel', 'tuffle', enz.

Eveneens merkwaardige compromisvormen uit 'erdapfel' en 'kartoffel' zijn 'patoffel', 'petuffel' en 'pantuffel', dat dan weer uit 'patat' en 'kartoffel' werd geboren. Ook hier dus sprake van een oudere 'patat'-laag.

Lang voor Komen-Moeskroen naar Wallonië werd overgeheveld was daar het Franse 'Pomme-de-terre' in voege.

In het Haspengouwse, aan Waalse zijde van de taalgrens -langsheen de Maas-, spraken men van 'Canada's'.

Regionale waardebeoordeling van de aardappel

Om de betekenis van de aardappel te kunnen inschatten voor de bevolking is het interessant even te kijken hoe een gemeente als Geel in haar voedselbehoefte voorzorg in 1861.

In genoemd jaar stonden 6.1060 inwoners in het bevolkingsregister geboekt. Hiervan konden grosso modo 5.000 personen als volwassenen worden beschouwd die, per persoon en per dag ca. 2.500 calorieën tot zich namen.

Nu komt 1 kg graan overeen met ongeveer 3.000 calorieën. 1 kg aardappelen daarentegen bevat slechts 850 calorieën.

De jaarlijkse behoefte per persoon kwam overeen met 300 kg graan, ofwel 1.100 kg aardappelen (let wel : calorie-waarde!). Rekening houdend met de gemiddelde opbrengst, kon men te Geel dan 3,38 personen gedurende één jaar voeden met de graanopbrengst van 1 hectare grond. Daartegenover stond dat men 7,45 Gelenaars, gedurende dat zelfde jaar, kon voeden met de aardappelopbrengst van een gelijke oppervlakte grond.

De graanopbrengst volstond te Geel toen ruimschoots om 8.300 personen te voorzien van voldoende calorieën. De aardappelopbrengst kon toen 900 personen voeden. In verhouding was er een tekort aan aardappelen!

Om zich gedurende één dag te voeden met graan betaalde men tien centimes; voor aardappelen kwam dit neer op 18 centimes. Deze brachten voor de boer dus viermaal méér op dan graan. Technisch was het hem, tussen 1800 en 1820, onmogelijk méér aardappelen te winnen bij gebrek aan... mest !

In verhouding tot de opbrengst moest hij daarenboven erg veel pootgoed gebruiken. Van veredelde variëteiten was nog geen sprake daar de aardappel eerst omstreeks 1750-1770 als voedingsmiddel in productie kwam.

Of de frieten uit 'Casteleirs' gesneden zijn staat niet vast. De dames in kwestie zijn alleszins onvervalste 'Castelaars'.

NE 'CASTELEIR', NIET STEEDS NE 'KASTELAAR'

(vervolg van de wetenswaardigheden over de patatten, geschreven door Karel Vanwesemael)

De gesel van de honger

Op 30 november 1844 begon alhier de winter. Weinig liet voorzien dat deze tot 21 maart 1845 zou duren met gemiddelde dag-temperaturen van -12,1°C.

De barre winter had vernietiging van koolzaad en tarweoogst tot gevolg, waarop de landbouwers overgingen tot de aanplant, in grote hoeveelheden, van aardappelen.

Daar de landbouwers reeds het jaar voordien van rogge overstapten naar de meer productieve aardappelen, was de komende misoogst een ramp waarbij hongersnood onvermijdelijk om de hoek kwam kijken.

Zoals aangehaald gebood het gezond boerenverstand, anno 1845, méér aardappelen te planten om het geleden verlies goed te maken.

Leken de vooruitzichten aanvankelijk gunstig, dan werd deze hoop in luttele dagen tijds de bodem ingeslagen: Omstreeks half juni 1845 maakten de kranten gewag van het dreigend onheil:

"... in minder dan een paar dagen tijd is de hoop op een flinke aardappeloogst verzwonden. De landbouwers kunnen zich niet meer herinneren ooit dergelijk fenomeen te hebben meegemaakt. De groezen vallen neer en nemen de groeikracht uit de knollen weg..."

Inderdaad, eind juli 1845 veroorzaakte een toen nog onbekende zwamparasiet in enkele weken tijds een misoogst van aardappelen die tot de dag van heden zijn gelijke niet kent in de geschiedenis: de héle Europese aardappeloogst werd vernietigd!

Vanuit conservatief-christelijke hoek werd een streng vermanende vinger naar die gelovigen geheven, die zich in deze onzalige tijd te buiten gingen aan het dansen van de -uit Bohemen overgewaaide-Polka(-Mazurka)dans, dàar lag de oorzaak van deze straf van God!...

Uiteraard was dit een wat àl te simplistische uitleg voor wat men algemeen de 'Polkaziekte' ging noemen.

Minder eenvoudig was het bestrijden van de hongersnood.

Op 20 september 1845 schreef het gemeentebestuur van Olen dat er van alles genoeg was, behalve van:

“... hoey, klaver en voornamenlyck de aardappels. Om hierin te voorzien achten wy het voor de geschikste middel: het verbieden van uytgaen en vrij inkoomen der levensmiddelen...”

Olen bezondigde zich dus aan ‘marktprotectie’, en hoewel de aardappelooft van 1846 beter was meldde Olen dat:

“... de ziekte van de aardappelen sedert eenige dagen zich op verschillende punten dezer gemeente heeft vertoond...”

Tevens werd een opsomming gegeven van de aardappelsoorten die de Olenaars plachten te planten:

“... vroege witte; zaeyers en huivelaers, verdeeld in verschillende soorten als blauw, hoppel en bleke en hooge rooden; dat de twee eerste soorten het meest geluckt hebben...”

Om de moeskopperij een halt toe te roepen diende de burgerwacht op sommige plaatsen patroeljes uit te voeren. De mensen stierven in aanzwellend tempo en dra waren de voorwaarden zo ongunstig dat, naast de honger, ook epidemies moesten uitbreken.

Te Gullegem overleden in 1846 gemiddeld 15 mensen per maand aan typhus. In maart 1847 waren er dat reeds 61, om af te buigen in dalende lijn: van 51 in april tot 47 in mei, 38 in juni en 17 in juli 1847.

Schoon 248 inwoners van die gemeente bezweken in de periode van januari 1847 tot juli daaropvolgend als indirect gevolg van de aardappelziekte van het jaar voordien. Ook Ierland werd zwaar getroffen, deels te wijten aan de aardappelziekte doch ook ingevolge de economische maatregelen en het grondbeleid van de Britse kolonisator. Deze hield koppig vast aan de vrijhandel en voerde graan in uit Ierland terwijl er niet minder dan 700.000 Ierse boeren in drie opeenvolgende winters -tussen 1846 en 1849- kreppeerden van de honger. 800.000 andere Ieren zagen zich ertoe genoopt te emigreren, vnl. naar Amerika. Ierland is “De Grote Honger” nooit meer te boven gekomen. Nog steeds wonen er minder mensen dan 150 jaar geleden. Meteen kreeg ook de Keltische taal en cultuur er de nekslag!

Niet meer weg te denken

In 1988 heeft Ierland, met 140 kg aardappelen per inwoner, België zijn koppositie als grootste aardappel-etend land van de E.E.G. ontfoetseld.

Weliswaar behield België een vierde plaats, na Engeland (111 kg) en Spanje, met 103 kg aardappelen per Belg.

De Italianen, met 35 kg per hoofd zullen vermoedelijk nooit bekoord raken door de aardappelen behoudens een geslaagde spaghetti-afkickperiode.

Rekening houdend met het verbruik van Denemarken bengelt dit land ergens achteraan met 64 kg per Deen. Nochtans schreef de *'Sjaellands Tidende'*, een Deense krant, dat het (Deense) echtpaar Frederisen op zijn aardappelveld op Seeland een 1,7 kg wegende *'Minea'*-aardappel had geoogst waarmee het paar een vermelding in het Guinness Book of Records beoogde...

Inzake afgeleide producten zoals chips, bereide schotels, voorgebakken frites enz. ontpoppen de Nederlanders zich tot geduchte rivalen voor de vierde plaats 'all-in', waar de Belgen amper 4 kg verwerkte aardappelen tot zich nemen, tegen 24 kg voor de Nederlanders.

Ten overstaan van de Ieren maken de Britten eenzelfde inhaalbeweging door jaarlijks niet minder dan 24 kg chips per persoon te verorberen.

Zijn wij Belgen onbetwistbaar de frietkampioenen, toch verbruikten wij anno 1986, gemiddeld, slechts 1,3 kg van dit nationaal erfgoed...

Uit een onderzoek bleek tenslotte dat Belgen en Fransen uitblinken in het verbruik van eigen aardappelen.

(wordt nog 1x vervolgd)

Pompoenen in de meest diverse vormen, maten en kleuren sieren dezer dagen het straatbeeld en de tuinen.

NE 'CASTELEIR' NIET STEEDS NE 'KASTELAAR'

(slot van de wetenswaardigheden over de patatten, geschreven door Karel Vanwesemael)

Wie is de klos ?

Het aardappelrooien en binnenhalen van de oogst was nauw verstrengeld met volkse gebruiken. Directe aanleiding tot festiviteit en vermaak was het rooien van de laatste struik en het vervoer van de laatste vracht.

Die de laatste struik rooide was meteen 'de klos', meer bepaald het mikpunt van 'Jan en Klein Piereke'. Op de laatste kar aardappelen werd 'de mei' gestoken : bloemen, linten en planten vervulde de tooi. Op de hoeve werd de laatste kar triomfante-lijk ingehaald met dampende schotels beuling, spek en lekkere boekweitkoeken. De 'patattenklos' kreeg geheid een pannenkoek tussen de tanden waarin neteldraad, rag-fijn vlas of ander fraais verborgen zat.

Een finale 'oogst-spoeling' stelde die dag een eind aan hard labeur, dorst- en honger-gevoelen.

De elektronische aardappel in opmars

Vandaag verloopt de oogst heel wat minder folkloristisch. Producent en verpakker die een licentie willen bekomen om het A-label te mogen voeren moeten goed op hun tellen passen. Teelt en rooien dienen vlekkeloos te gebeuren met moderne machines die kneuzingen tot minima herleiden. Vindt de controleur méér dan 20% beschadigde aardappelen kan de producent-inpakker zijn A-label wel vergeten!

Kneuzing kan tot rotting leiden. Dus wordt een in Denemarken uitgevonden elektronische aardappel met de gewone aardappelen in een rooimachine meegenomen om de normale weg te volgen van zijn natuurlijke broeders.

Dit elektronisch wonder heeft de vorm van een gewone patat, is zwart van kleur en draagt een zendertje binnenin.

Bij te harde stootjes zendt het een signaal uit dat door een ontvanger wordt geregistreerd. Slaat de wijzer boven het gemiddelde dan dient de rooimachine bijgesteld ter voorkoming van aardappelkneuzing. Hierna nemen controleurs aardappelstalen, schillen en versnijden ze waarna proefpersonen ze op smaak controleren.

Richard Sawyer, stichter van het Internationaal Aardappelcentrum in Lima en leider van een onderzoekscentrum, perfectioneerde de techniek om aardappelen te zaaien in plaats van ze te telen op basis van plantgoed.

Zulks heeft enorme voordelen. Zo kan men in één hand voldoende aardappelzaad vasthouden om een complete hectare aardappelen te zaaien.

Voor diezelfde hectare heeft men 1.800 kg plantgoed nodig! Jammer dat de "Castelère" dit niet meer mag beleven!